

egyik – talán műhelynek használt – házból egy nagyobb méretű, feltehetően fazekas célokot szolgáló kemence került elő. Ettől eltekintve, a házak között funkcionális különbséget nem tapasztaltunk, mindegyik egy helységből álló lakóháznak tűnik. A házak közelében gyakran találtunk külső kemencéket, amelyek rendszerint munkagödörrel vagy önállóan fordultak elő. Általában nagyobb méretűek voltak a belső kemencénél, feltehetően a mai „nyári konyhák” funkcióját töltötték be. A házak környezetéhez tárológödrök szintén hozzátartoztak, néhányat fogyasztásra szánt élelmiszerrel együtt tártunk fel.

Előkerült a falunak két közkútja is. Átmérőjük 3 és 5 m széles volt, mindkettőt tölcészerűen mélyítették le, mélységük 4–5 m körül lehetett. Az egyikben szögletes alakú gerendákból ácsolt bélés volt, a másikban ennek nyomát nem észleltük, ellenben körülötte fakávára(?) és földémszerkezetre utaló nyomokat, benne pedig néhány szebb leletet, pl. mázas orsógombot, bronz csatvéget találtunk.

A lelőhelyen különböző méretű és irányú árkok rendszerét is megfigyelhettük. Egy részük a középkorban keletkezett, általában a házakat vették körül, feltehetően a hozzájuk tartozó portákat (telkeket) jelezték, míg a nagyobbak, minden bizonnyal védelmi célokot szolgáltak. A legnagyobbat, amely átlagban 120–150 cm mély és kb. ugyanilyen széles volt, több mint 170 m hosszan feltártuk, különböző részein teljes vagy részleges állati tetemeket (lovat, kutyát stb.) továbbá mezőgazdasági vasszerszámok (ásópapucs, borona, sarló, vaskés) töredékeit találtunk. A házak kis mérete, egyszerű technikája, szórt elhelyezkedése valamint szerény leletanyaga alapján átlagos méretű, falusias (mezőgazdasági) települést képzelünk el.

A kerámiaanyagban leginkább az Árpád-kor elejére jellemző típusok fordulnak elő, mint pl. a K-i szállásterületekről származó bordás nyakú edények, agyagbográcsok. A kerámia zömét azonban bekarcolt egyenes- vagy hullámvonalkötegekkel díszített, kézi korongon készült, fenékbélyeges, sötét színű, mázas, import edények alkották, amelyek főként a 10–12. sz. közötti időszakra keltezhetőek. Ezt támasztja alá egy III. Béla uralkodása alatt (1172–1196) kibocsátott pénzérme előkerülése is. A falu minden valószínűség szerint a tatárjárás előtti időszakban, a 13. sz. legelején szűnt meg, hirtelen felhagyására utaló nyomokat, pl. nagyobb értéket képviselő „hátrahagyott” tárgyakat vagy dűlásra, erőszakra utaló jeleket nem találtunk, lakói feltehetően fokozatosan, valamilyen gazdasági kényszer hatására vándoroltak más vidékre. A leletanyag az MNM Régészeti Tárának őskori, római és középkori gyűjteményeibe került.

Munkatársak: Tolnai Gergely régész; Kisjuhász Viktória, Beck Attila régészhallgatók; Mordovin Maxim, Czifra Szabolcs PhD hallgatók; Kiss Mária restaurátor.

ORAVECZ HARGITA

383. Tiszabó, Garahát

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) R

2006. június 8. és július 31. között megelőző feltárást végeztünk a 16. sz. lelőhelyen.

A lehumuszolt 7424 m²-en 13 régészeti objektumot tártunk fel: főként gödröket, illetve egy tűzhelyet. A szórványos telepjelenségek nem csak a magasabb par-ton, hanem a mélyen fekvő részeken is előkerültek.

A gödrök egy része tartalmazott csak korhatározó régészeti leletet, és ezáltal biztosan datálható. Egy gödörből csupán 2 zöldes patinájú csonttöredék került elő, egy másiktól pedig faszén. A többi gödör régészeti leletet egyáltalán nem tartalmazott.

A gödrök egy része kisméretű (1–1,6 m átmérőjű), majdnem szabályos kerek, csekély mélységű (átlagosan 15–20 cm). Két nagyméretű gödört is feltártunk (4,3×7,2 m; 3×6 m).

Említésre méltó még, hogy a nagyméretű 6. sz. objektum feltöltése két nagyobb fázisra tagolható. Egy gyorsabb feltöltődésre utaló, vékony réteget képző, barna, agyagos, kevert réteg mutatkozott a gödör legaljára telepedve (feltehetően egy nagyobb víz által történő be-mosódás következménye). Ezen a vékony rétegen található a 8. sz. elkülönített időszakos tűzhely, mely a gödör DNy-i falától indult és a gödör közepe fele enyhén lejtett. A tűzhely 3–4 cm vastag, élénkpiros színű, csak elvétve találtunk benne apró paticsrögöt, kis faszéndarabkát. Végül a tűzhelyet fedte, és egyben a gödör kitöltését adta egy vastag, fekete humuszos réteg. Az ebben található leletanyag intenzíven jelentkezett (kerámiatöredékek mellett egy obszidiánpenge is előkerült).

A keltezhető objektumok kivétel nélkül a java rézkori bodrogkeresztúri kultúrába tartoznak.

Munkatárs: Dávid Áron.

KERTÉSZ RÓBERT

384. Tiszabura határa

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, R, B, Szk?, Sza, Ge
2006 márciusában és novemberében terepbejárást végeztünk a Vásárhelyi-tervhez tartozó Nagykunsági tározó területén. (Lásd a térképet a 299. oldalon!)

Alsó-Nyakas-dűlő (12. lh.): A Tiszagyenda–Tiszabura közötti földút Tiszagyendától É-ra egy hosszan húzódó, homokbuckás terület K-i szélén vezet végig. Az Alsó-Nyakas-dűlőben két kisebb, összefüggő homokos buckán szórványos, közelebről meg nem határozható őskori cserepeket gyűjtöttünk.

Bónishát (5. lh.): A Tiszagyenda–Abádszalók és az ebből leágazó pusztataksonyi műutak találkozásában található a Bónishát É-i vége, amely egyébként egy ÉK–DNy irányú, hosszan húzódó homokhát. A lelőhely a pusztataksonyi műútnál kezdődik és a csatorna déli partján egészen a Bónishátig tart, mélységben pedig kifut az abádszalóki műútig.

A hatalmas kiterjedésű lelőhelyen rendkívül intenzív mennyiségben gyűjtöttünk újkőkori AVK és szarmata